

Ülkelerin tarım toplumundan sanayi toplumuna geçerken ilk olarak denedikleri sanayi dalı genel olarak un sanayi olup, ülkemizin de en başından beri özel sektör tarafından geliştirilen bu sektörü, içinde bulunduğumuz dönemde ülke gereksiniminin üç katı kadar kapasiteye, uluslararası düzeyde teknolojik gelişim ve bilgi birikimi ile deneyime sahip bir sanayi kolumuz olmuştur.

Un sanayimiz ülke tarım politikaları ile ve özelde buğday politikaları ile şekillenmiş olup, ucuz ekmek için devletin buğday tahsisi verdiği dönemlerden, aşırı rekabet ortamında ürün çeşitlenmesine, ihracata yönelen bir sektöre geçmiştir. Tahsis dönemlerinde devlet eli ile aşırı kazançlar nedeni ile un fabrikaları sayısı ve kapasitelerinde patlama yaşanmış ve daha sonra da makine sanayinin gelişimi ile kolaylaşan un fabrikası kuruluşu sonucu bugünkü atıl kapasitelere ulaşılmıştır. Dünya un ticaretinin buğday eşdeğeri yıllık 8 milyon ton civarında iken bizim sadece boşa duran kullanılmayan atıl kapasitemiz bu değerın üç katı kadardır.

Gelişmiş ülkelerde de benzer durumlar yaşanmış ve un fabrikaları önce sayı olarak artmış, daha sonra ise sayıları azalarak birim kapasiteleri büyümüş ve grup işletmelere dönülerek yüzde doksanların üzerinde kapasite kullanımı gerçekleşmiştir. Belirli oranda kapasite fazlalığı rekabeti tüketici çıkarına düzenlerken, ülkemizdeki durum, kaynaklarımızın heba edilmesi düzeyine varmıştır.

UN SANAYİ YAPISI : Un sanayimiz teknolojik yapısı gelişmiştir. Atıl kapasitenin artması fabrika kurmayı ve kapasite arttırmayı engelleyici yasaklar ile önlenemez. Ekonomik gidiş ile, kayıt dışı verimsiz çalışan işletmelere verilen prim önlendikçe ve kapasite kullanımı yüksek, teknolojik gelişmiş, insan sağlığı ve gıda güvenilirliğine önem veren kuruluşlara prim sağlayan sistem yerleştikçe, gelişmiş ülkelerde yaşanan süreç ülkemizde de olacaktır.

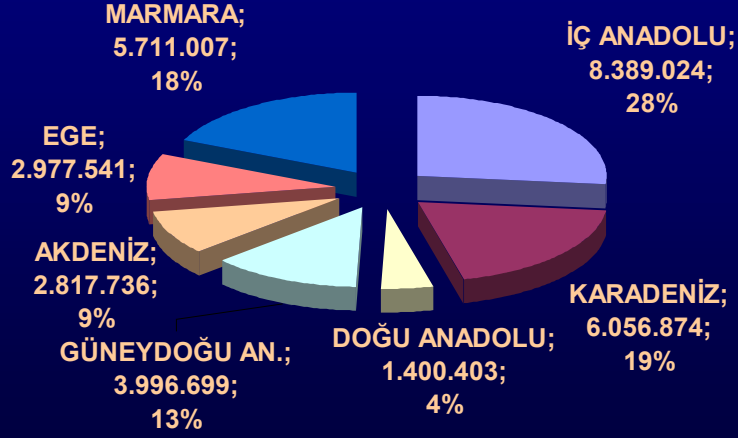
Sanayi veri tabanından faydalanarak ; kapasite raporu almış ve yıl içinde aktif, buğdaydan un işleyen işletmelerin kapasite raporlarından 15 Ağustos 2005 günkü kayıtlardan düzenlenen bilgilere göre :

Ülkemizde buğdaydan un elde eden 1283 adet tesis bulunmakta ve bunların kapasite raporlarına ve yılda 300 gün çalışma esasına göre yıllık toplam kapasiteleri 31.349.284 tona ulaşmaktadır. Bu tesislere makarna üretimi için irmik üreten tesislerde dahildir. Günlük kapasitelerin devamlı kullanılabilmesi hesabı ile 38 milyon tonu aşan buğday işleme kapasitesi yaklaşık olarak ihtiyacın üç misli olarak değerlendirilebilir. Bu kapasite fazlalığının ne ifade ettiği 8 – 9 milyon ton olan bütün dünyadaki un ticareti miktarı ile karşılaştırıldığında daha iyi anlaşılabilir. Türkiye'nin değirmencilik atıl kapasitesi bütün dünya un ticaretinin üç misli kadardır.

TÜRKİYE UN SANAYİ KAPASİTE KULLANIM ORANI	KAPASİTE	KAPASİTE
300 gün ÇALIŞMA ESASINA GÖRE		31.349.284
365 gün ÇALIŞMA ESASINA GÖRE	38.141.628	
Tüketim 73.303.277 NÜFUS 165 Kg / YIL KİŞİ BAŞI	12.095.040	12.095.040
KAPASİTE KULLANIM ORANI % OLARAK	31,71	38,58

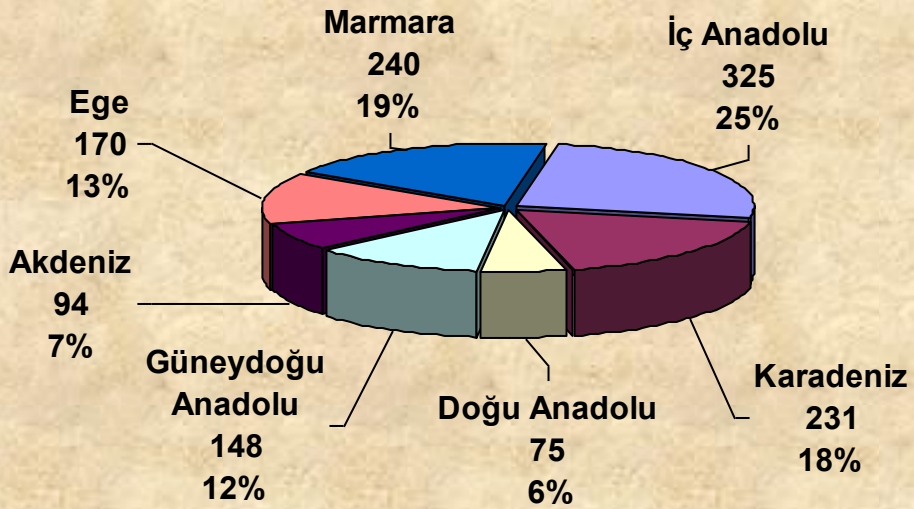
TÜRKİYE BÖLGESEL KAPASİTE DAĞILIMI

TOPLAM : 31.349.284 TON / YIL

TR UN FABRİKA SAYISI BÖLGESEL DAĞILIMI

TOPLAM 1283 UN FABRİKASI
KAYNAK : SANAYİ VERİ TABANI - AĞUSTOS-2005

SORU En çok değirmeni olan ilimiz hangisidir ?

- CEVAP** En fazla değirmi olan ilimiz 78 değirmen ile Konya ilimizdir.
- SORU** Türkiye’de buğdaydan un üreten kaç tesis vardır ?
- CEVAP** Türkiye’de buğdaydan un üreten 1283 tesis vardır. 16 Ağustos 2005
- SORU** Toplam kapasite ne kadardır ?
- CEVAP** 1283 tesisin yıllık buğday işleme kapasitesi 31.349.284 Ton / Yıl' dır.
- SORU** Kapasite kullanım oranı ne kadardır ?
- CEVAP** Kişi başına yıllık 165 kg buğday tüketimi ve 2005 yılı 73.303.277 kişilik nüfus tahminine göre 12.095.040 ton/yıl tüketim için kapasitenin % 38,58'i kullanılmaktadır. Bir başka deyişle tüketimin 2,59 misli kurulu kapasite vardır.
- SORU** Kişi başına yıllık kaç kilo buğday işleme kapasitesi vardır ?
- CEVAP** Kişi başına yıllık 428 kg buğday işleme kapasitemiz vardır.
- SORU** Kişi başına buğday işleme kapasitesi en fazla ve en az olan illerimiz hangileridir ?
- CEVAP** Kişi başına en fazla kapasitesi olan ilimiz yıllık 2.880 kg ile Nevşehir ilimizdir. 81 ilimizden sadece Yalova'da un tesisi yoktur. Muğla’da kişi başına 23 kilo kapasite vardır. 24 ilimizin kapasitesi kendisine yeterli değildir.
- SORU** En fazla buğday işleme kapasitesi hangi ilimizdedir ?
- CEVAP** Konya ilimizde 78 işletmede yıllık 2.503.641 ton kapasite vardır.
- SORU** Kapasitenin bölgelere göre dağılımı nasıldır ?
- CEVAP** İç Anadolu 8.389.024 ton/yıl kapasite ile %28
Karadeniz 6.056.874 ton/yıl kapasite ile % 19
Marmara 5.711.007 ton/yıl kapasite ile % 18
Güneydoğu Anadolu 3.996.699 ton/yıl kapasite ile % 13
Ege 2.977.541 ton/yıl kapasite ile % 9
Akdeniz 2.817.736 ton/yıl kapasite ile % 9
Doğu Anadolu 1.400.403 ton/yıl kapasite ile % 4 kapasite payına sahiptir.
- SORU** İşletme sayılarının illere göre dağılımı nasıldır ?
- CEVAP** 1283 işletmenin 325'i İç Anadolu, 240'ı Marmara, 231'i Karadeniz, 170'i Ege, 148'i Güneydoğu Anadolu, 94'ü Akdeniz ve 75'i Doğu Anadolu bölgesindedir.
- SORU** Ortalama günlük kapasite ne kadardır. ?
- CEVAP** Türkiye’de ortalama günlük buğday işleme kapasitesi 81 tondur.

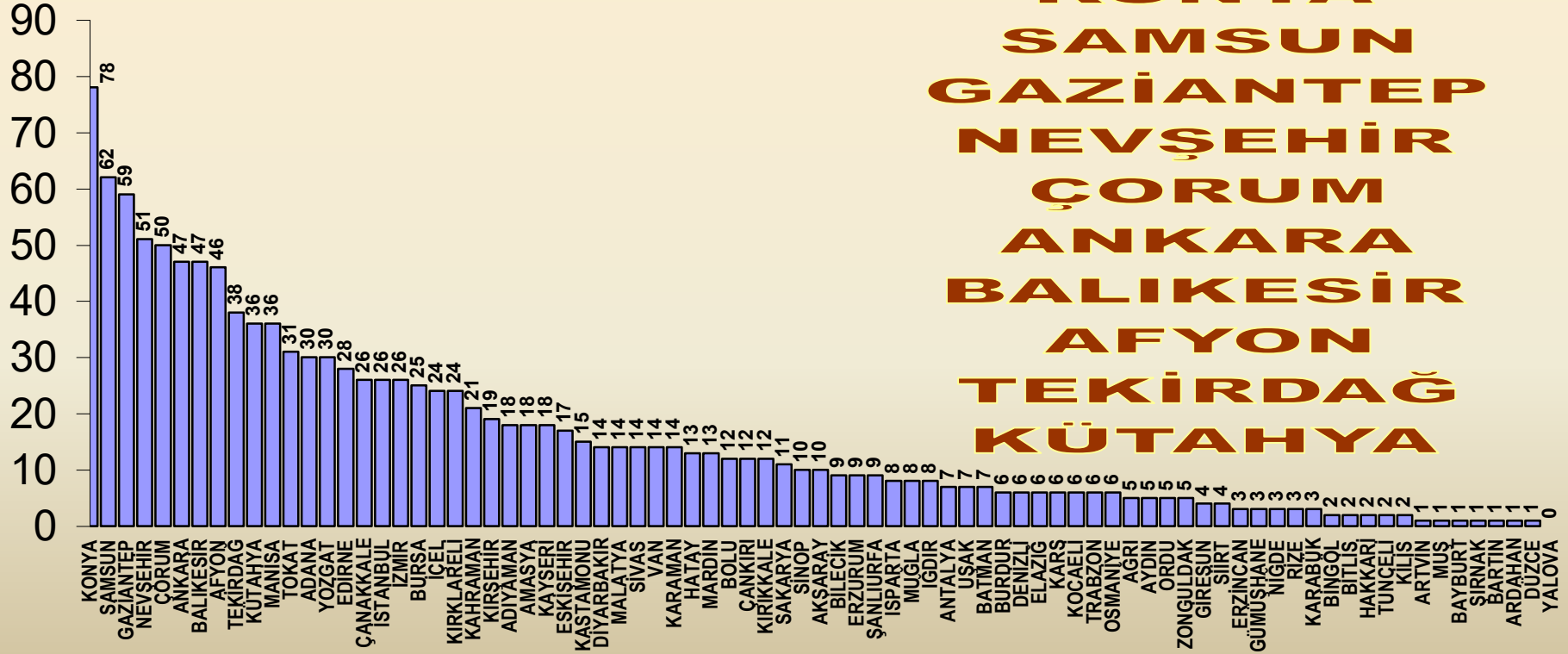
BÖLGELER	SAYI	TR/BÖLGE	YILLIK KAPASİTE	ORTALAMA	ORTALAMA
		KPS ORANI		YILLIK KAPASİTE	GÜNLÜK KAPASİTE
		%	TON/YIL	TON/YIL	TON/GÜN
İÇ ANADOLU	325	26,76	8.389.024	25.812	86
KARADENİZ	231	19,32	6.056.874	26.220	87
DOĞU ANADOLU	75	4,47	1.400.403	18.672	62
GÜNEYDOĞU AN.	127	12,75	3.996.699	31.470	105
AKDENİZ	115	8,99	2.817.736	24.502	82
EGE	170	9,50	2.977.541	17.515	58
MARMARA	240	18,22	5.711.007	23.796	79
TÜRKİYE*	1.283	100,00	31.349.284	24.434	81

* KAPASİTE RAPORLARINA GÖRE SANAYİ VERİ TABANINDAN 16.08.2005 DEĞERLERİDİR.

* KAPASİTE RAPORLARI ; VALS UZUNLUĞU, DÖNME HIZI VE İŞLETME RANDIMANINA GÖREDİR.

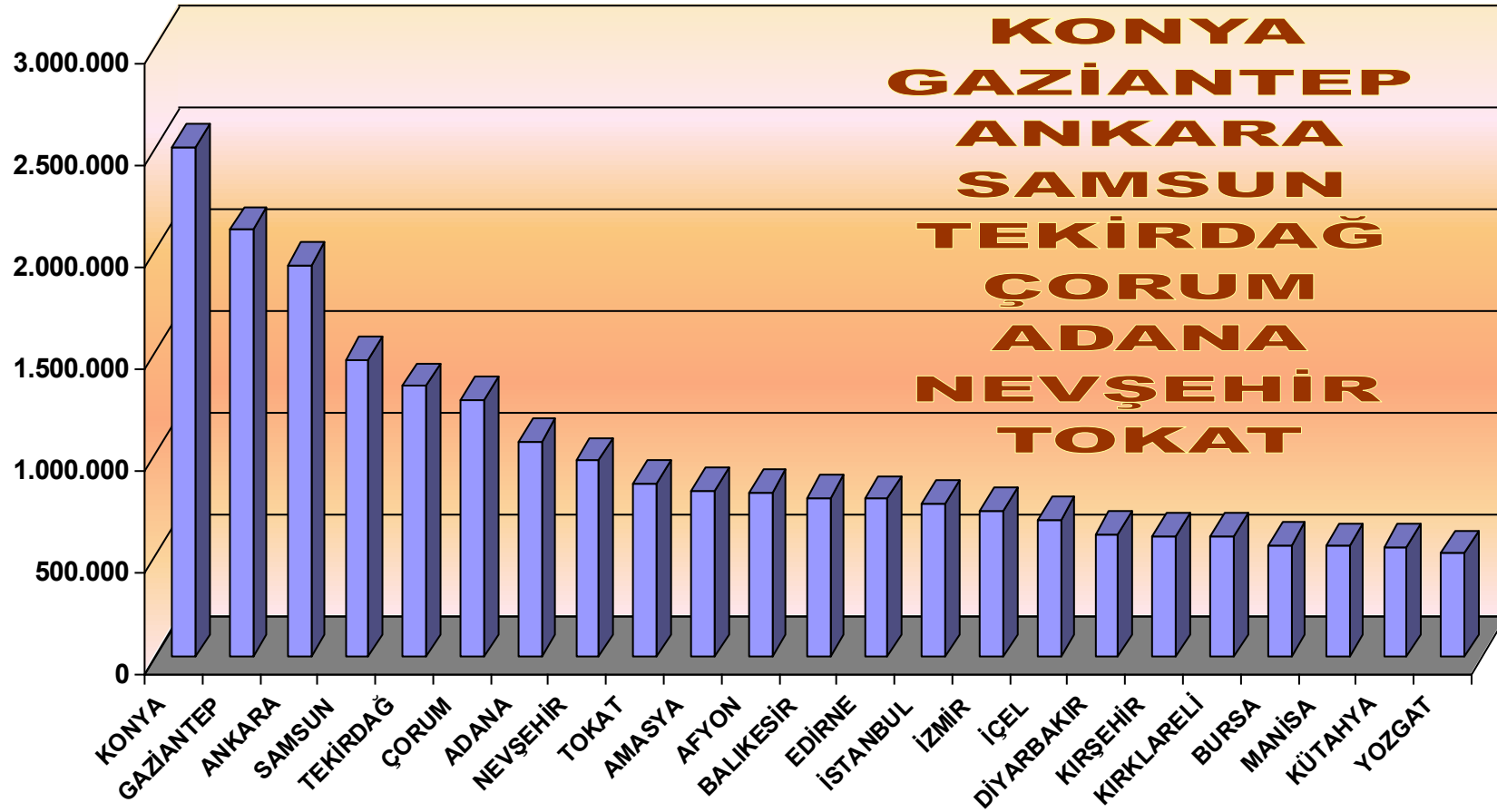
* KAPASİTE YILDA 300 GÜN ESASINA GÖREDİR.

TÜRKİYE BUĞDAY UNU FABRİKALARI (illerdeki sayısal dağılım)

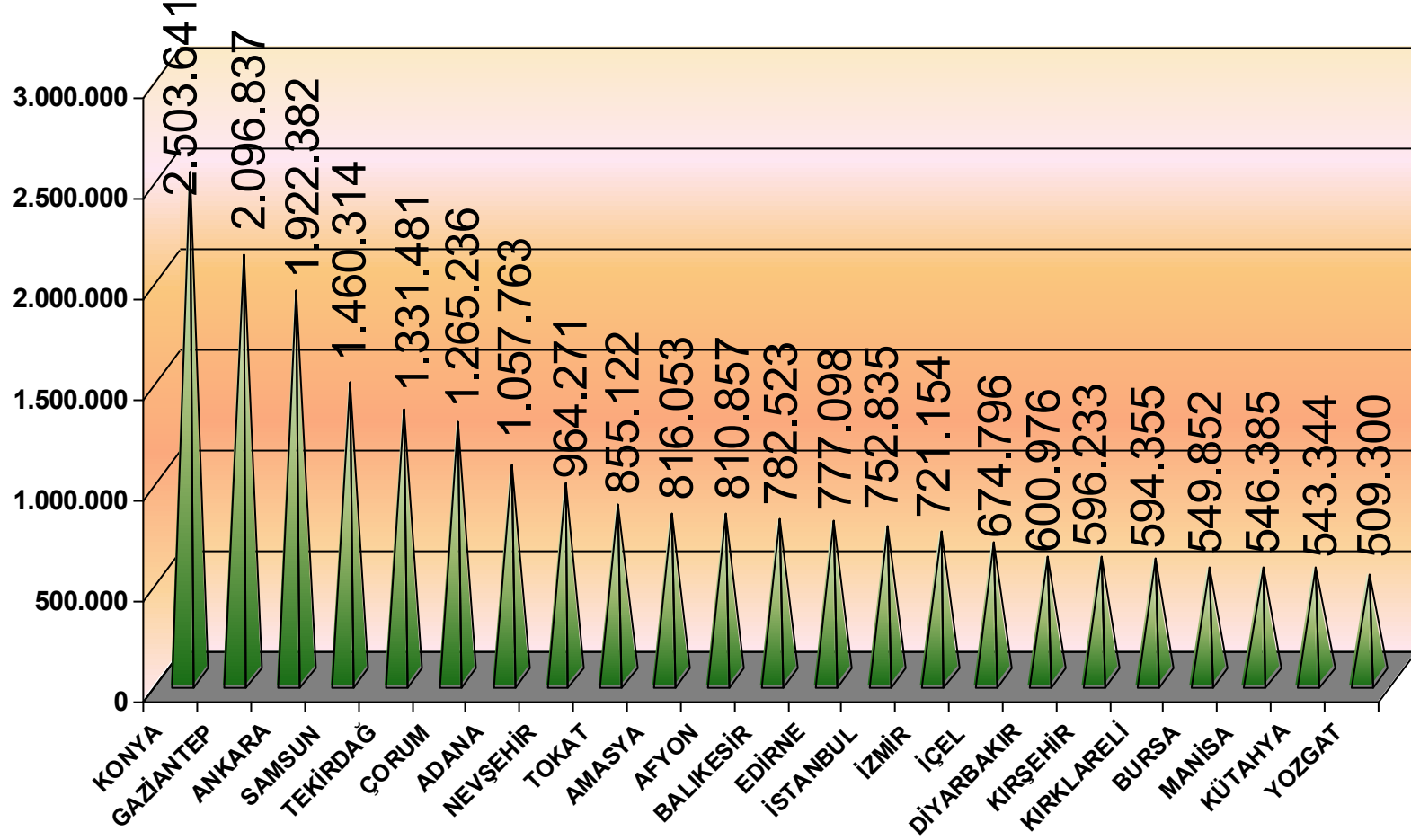

İllerimizdeki buğdaydan un üreten işletme sayılarına göre düzenlenmiştir. Sayılar 15.08.2005 tarihindeki Sanayi Veri Tabanından alınmıştır.

YILLIK KAPASİTEYE GÖRE İLLERİN SIRALAMASI (+ 500.000 TON / YIL BUĞDAY İŞLEME)

YILLIK KAPASİTEYE GÖRE İLLERİN SIRALAMASI (+ 500.000 TON / YIL BUĞDAY İŞLEME)

KAPASİTE SIRASI	İL	TESİS SAYISI	TOPLAM YILLIK KAPASİTE-TON / YIL	ORTALAMA KAPASİTE TON / YIL	ORTALAMA KAPASİTE TON/GÜN
1	KONYA	78	2.503.641	32.098	107
2	GAZİANTEP	59	2.096.837	35.540	118
3	ANKARA	47	1.922.382	40.902	136
4	SAMSUN	62	1.460.314	23.553	79
5	TEKİRDAĞ	38	1.331.481	35.039	117
6	ÇORUM	50	1.265.236	25.305	84
7	ADANA	30	1.057.763	35.259	118
8	NEVŞEHİR	51	964.271	18.907	63
9	TOKAT	31	855.122	27.585	92
10	AMASYA	18	816.053	45.336	151
11	AFYON	46	810.857	17.627	59
12	BALIKESİR	47	782.523	16.649	55
13	EDİRNE	28	777.098	27.754	93
14	İSTANBUL	26	752.835	28.955	97
15	İZMİR	26	721.154	27.737	92
16	İÇEL	24	674.796	28.117	94
17	DİYARBAKIR	14	600.976	42.927	143
18	KIRŞEHİR	19	596.233	31.381	105
19	KIRKLARELİ	24	594.355	24.765	83
20	BURSA	25	549.852	21.994	73
21	MANİSA	36	546.385	15.177	51
22	KÜTAHYA	36	543.344	15.093	50
23	YOZGAT	30	509.300	16.977	57
24	KAYSERİ	18	407.722	22.651	76
25	MARDİN	13	404.201	31.092	104
26	KARAMAN	14	374.120	26.723	89
27	ÇANAKKALE	26	371.212	14.277	48
28	GİRESUN	4	343.352	85.838	286
29	ANTAKYA	13	329.528	25.348	84
30	ADİYAMAN	18	328.656	18.259	61
31	KAHRAMANMARAŞ	21	323.177	15.389	51
32	TRABZON	6	322.944	53.824	179
33	ESKİŞEHİR	17	291.845	17.167	57
34	SİVAS	14	281.270	20.091	67
35	MALATYA	14	276.882	19.777	66
36	SAKARYA	11	263.390	23.945	80
37	ŞANLIURFA	9	257.332	28.592	95
38	VAN	14	233.068	16.648	55
39	KASTAMONU	15	218.381	14.559	49
40	ERZURUM	9	210.334	23.370	78
41	AĞRI	5	204.036	40.807	136
42	BATMAN	7	184.560	26.366	88

43	ÇANKIRI	12	182.299	15.192	51
44	ISPARTA	8	169.417	21.177	71
45	KIRIKKALE	12	168.304	14.025	47
46	BOLU	12	161.539	13.462	45
47	AYDIN	5	158.432	31.686	106
48	BİLECİK	9	157.656	17.517	58
49	SİNOP	10	153.976	15.398	51
50	ORDU	5	141.508	28.302	94
51	AKSARAY	10	137.216	13.722	46
52	ELAZIĞ	6	136.608	22.768	76
53	KOCAELİ	6	130.605	21.768	73
54	ANTALYA	7	102.780	14.683	49
55	DENİZLİ	6	101.406	16.901	56
56	ZONGULDAK	5	99.958	19.992	67
57	OSMANİYE	6	91.608	15.268	51
58	UŞAK	7	78.016	11.145	37
59	SİİRT	4	73.716	18.429	61
60	İĞDIR	8	72.828	9.104	30
61	BURDUR	6	68.667	11.445	38
62	KARS	6	48.156	8.026	27
63	MUĞLA	8	17.947	2.243	7
64	ERZİNCAN	3			
65	GÜMÜŞHANE	3			
66	NİĞDE	3			
67	RİZE	3			
68	KARABÜK	3			
69	BİNGÖL	2			
70	BİTLİS	2			
71	HAKKARİ	2			
72	TUNCELİ	2			
73	KİLİS	2			
74	ARTVİN	1			
75	MUŞ	1			
76	BAYBURT	1			
77	ŞIRNAK	1			
78	BARTIN	1			
79	ARDAHAN	1			
80	DÜZCE	1			
81	YALOVA	0			

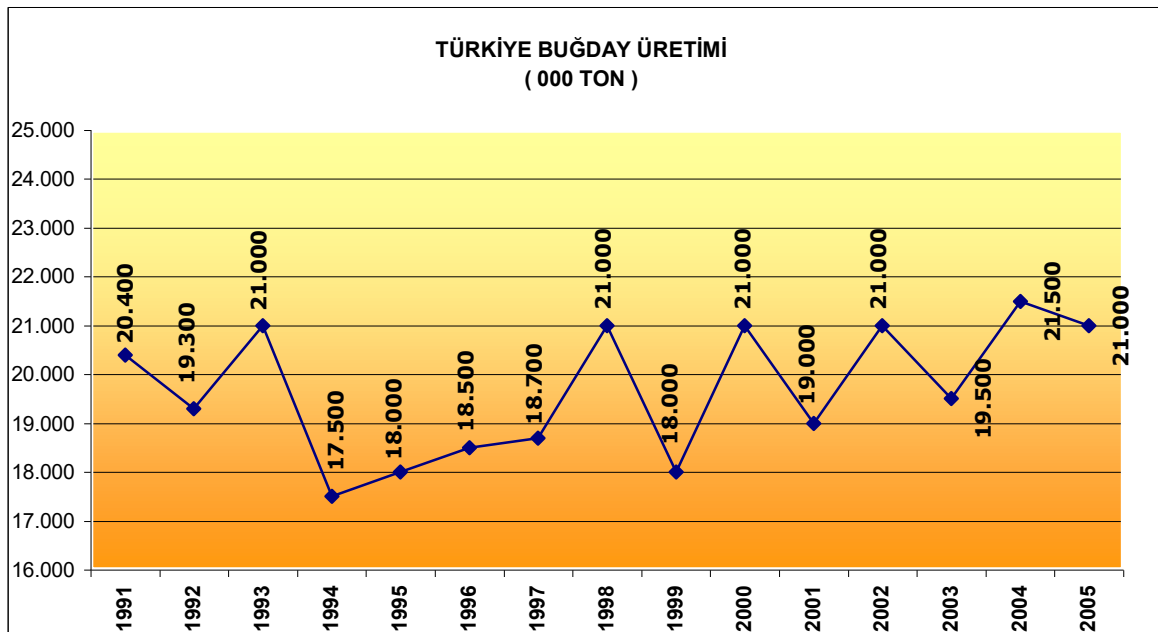
İLLERİN KURULU KAPASİTELERİNİN YEREL BUĞDAY TÜKETİMİNE ORANI

KOD	İL	NÜFUS	2005	YILLIK	ORT	ORT	ORT	KİŞİBAŞI	KPSİTE /
		2000	TAHMİN	KAPASİTE	AYLIK	YILLIK	GÜN	KPSİTE	
		67.844.903	73.303.277		TON/AY	TON/YIL	TON/ GÜN	KG/YIL 2005	YEREL TÜKETİM
50	NEVŞEHİR	309.914	334.848	964.271	1.576	18.907	63	2.880	17,45
40	KIRŞEHİR	253.239	273.613	596.233	2.615	31.381	105	2.179	13,21
05	AMASYA	365.231	394.615	816.053	3.778	45.336	151	2.068	12,53
59	TEKİRDAĞ	626.549	676.957	1.331.481	2.920	35.039	117	1.967	11,92
19	ÇORUM	597.065	645.101	1.265.236	2.109	25.305	84	1.961	11,89
22	EDİRNE	402.606	434.997	777.098	2.313	27.754	93	1.786	10,83
39	KIRKLARELİ	328.461	354.887	594.355	2.064	24.765	83	1.675	10,15
27	GAZİANTEP	1.293.849	1.397.944	2.096.837	2.962	35.540	118	1.500	9,09
70	KARAMAN	243.399	262.981	374.120	2.227	26.723	89	1.423	8,62
55	SAMSUN	1.203.681	1.300.522	1.460.314	1.963	23.553	79	1.123	6,81
42	KONYA	2.217.969	2.396.413	2.503.641	2.675	32.098	107	1.045	6,33
60	TOKAT	828.027	894.645	855.122	2.299	27.585	92	956	5,79
03	AFYON	812.416	877.778	810.857	1.469	17.627	59	924	5,60
43	KÜTAHYA	656.716	709.551	543.344	1.258	15.093	50	766	4,64
11	BİLECİK	194.326	209.960	157.656	1.460	17.517	58	751	4,55
79	OSMANİYE	114.724	123.954	91.608	1.272	15.268	51	739	4,48
17	ÇANAĞKALE	464.975	502.384	371.212	1.190	14.277	48	739	4,48
66	YOZGAT	682.919	737.863	509.300	1.415	16.977	57	690	4,18
10	BALIKESİR	1.076.347	1.162.943	782.523	1.387	16.649	55	673	4,08
57	SİNOP	225.574	243.722	153.976	1.283	15.398	51	632	3,83
18	ÇANKIRI	269.579	291.268	182.299	1.266	15.192	51	626	3,79
28	GİRESUN	524.010	566.169	343.352	7.153	85.838	286	606	3,68
14	BOLU	270.654	292.429	161.539	1.122	13.462	45	552	3,35
37	KASTAMONU	376.725	407.034	218.381	1.213	14.559	49	537	3,25
47	MARDİN	705.098	761.826	404.201	2.591	31.092	104	531	3,22
01	ADANA	1.854.270	2.003.453	1.057.763	2.938	35.259	118	528	3,20
02	ADİYAMAN	623.811	673.999	328.656	1.522	18.259	61	488	2,96
06	ANKARA	4.007.860	4.330.308	1.922.382	3.408	40.902	136	444	2,69
21	DİYARBAKIR	1.364.209	1.473.965	600.976	3.577	42.927	143	408	2,47
71	KIRIKKALE	383.508	414.363	168.304	1.169	14.025	47	406	2,46
45	MANİSA	1.260.169	1.361.555	546.385	1.265	15.177	51	401	2,43
76	İĞDIR	168.634	182.201	72.828	759	9.104	30	400	2,42
26	ESKİŞEHİR	706.009	762.810	291.845	1.431	17.167	57	383	2,32
72	BATMAN	446.719	482.659	184.560	2.197	26.366	88	382	2,32
33	İÇEL	1.668.007	1.802.205	674.796	2.343	28.117	94	374	2,27
38	KAYSERİ	1.049.659	1.134.108	407.722	1.888	22.651	76	360	2,18
04	AĞRI	528.744	571.284	204.036	3.401	40.807	136	357	2,16
58	SİVAS	752.828	813.396	281.270	1.674	20.091	67	346	2,10
54	SAKARYA	746.060	806.084	263.390	1.995	23.945	80	327	1,98
68	AKSARAY	400.145	432.338	137.216	1.143	13.722	46	317	1,92
61	TRABZON	979.295	1.058.083	322.944	4.485	53.824	179	305	1,85
32	ISPARTA	514.379	555.763	169.417	1.765	21.177	71	305	1,85
44	MALATYA	853.658	922.338	276.882	1.648	19.777	66	300	1,82
46	KMARAŞ	1.008.069	1.089.172	323.177	1.282	15.389	51	297	1,80
56	SİİRT	264.778	286.080	73.716	1.536	18.429	61	258	1,56
15	BURDUR	256.803	277.464	68.667	954	11.445	38	247	1,50
31	ANTAKYA	1.232.910	1.332.103	329.528	2.112	25.348	84	247	1,50
65	VAN	877.524	948.124	233.068	1.387	16.648	55	246	1,49
16	BURSA	2.106.687	2.276.178	549.852	1.833	21.994	73	242	1,46
64	UŞAK	322.654	348.613	78.016	929	11.145	37	224	1,36

23	ELAZIĞ	572.933	619.028	136.608	1.897	22.768	76	221	1,34
25	ERZURUM	942.340	1.018.155	210.334	1.948	23.370	78	207	1,25
35	İZMİR	3.387.908	3.660.479	721.154	2.311	27.737	92	197	1,19
63	ŞANLIURFA	1.436.956	1.552.565	257.332	2.383	28.592	95	166	1,00
09	AYDIN	953.006	1.029.679	158.432	2.641	31.686	106	154	0,93
67	ZONGULDAK	615.599	665.126	99.958	1.666	19.992	67	150	0,91
52	ORDU	887.765	959.189	141.508	2.358	28.302	94	148	0,89
36	KARS	327.056	353.369	48.156	669	8.026	27	136	0,83
20	DENİZLİ	843.122	910.955	101.406	1.408	16.901	56	111	0,67
41	KOCAELİ	1.203.335	1.300.148	130.605	1.814	21.768	73	100	0,61
34	İSTANBUL	10.033.478	10.840.711	752.835	2.413	28.955	97	69	0,42
07	ANTALYA	1.726.205	1.865.085	102.780	1.224	14.683	49	55	0,33
48	MUĞLA	717.384	775.100	17.947	187	2.243	7	23	0,14
62	TUNCELİ	93.584	101.113	33.614	1.401	16.807	56	332	2,01
29	GÜMÜŞHANE	186.953	201.994	50.421	1.401	16.807	56	250	1,51
78	KARABÜK	225.102	243.212	50.421	1.401	16.807	56	207	1,26
69	BAYBURT	97.358	105.191	16.807	1.401	16.807	56	160	0,97
24	ERZİNCAN	315.806	341.214	50.421	1.401	16.807	56	148	0,90
51	NİĞDE	348.081	376.086	50.421	1.401	16.807	56	134	0,81
30	HAKKARİ	235.841	254.815	33.614	1.401	16.807	56	132	0,80
53	RİZE	365.938	395.379	50.421	1.401	16.807	56	128	0,77
12	BİNGÖL	255.395	275.943	33.614	1.401	16.807	56	122	0,74
75	ARDAHAN	133.756	144.517	16.807	1.401	16.807	56	116	0,70
74	BARTIN	184.178	198.996	16.807	1.401	16.807	56	84	0,51
08	ARTVİN	191.934	207.376	16.807	1.401	16.807	56	81	0,49
13	BİTLİS	388.678	419.949	33.614	1.401	16.807	56	80	0,49
80	KİLİS	463.196	500.462	33.614	1.401	16.807	56	67	0,41
81	DÜZCE	314.266	339.550	16.807	1.401	16.807	56	49	0,30
73	ŞIRNAK	354.061	382.547	16.807	1.401	16.807	56	44	0,27
49	MUŞ	453.654	490.152	16.807	1.401	16.807	56	34	0,21
77	YALOVA	168.593	182.157	0	0	0	0	0	0,00
	TÜRKİYE	67.844.903	73.303.297	31.349.284	2.036	24.434	81	428	2,59

S/D = Yerel Kapasite arzının, yerel nüfus buğday tüketimine (165 Kg/ yıl) oranıdır.

Renkli gösterilen illerde kurulu tesis sayısı 3'ten az olduğu için ortalama kapasite alınmıştır.

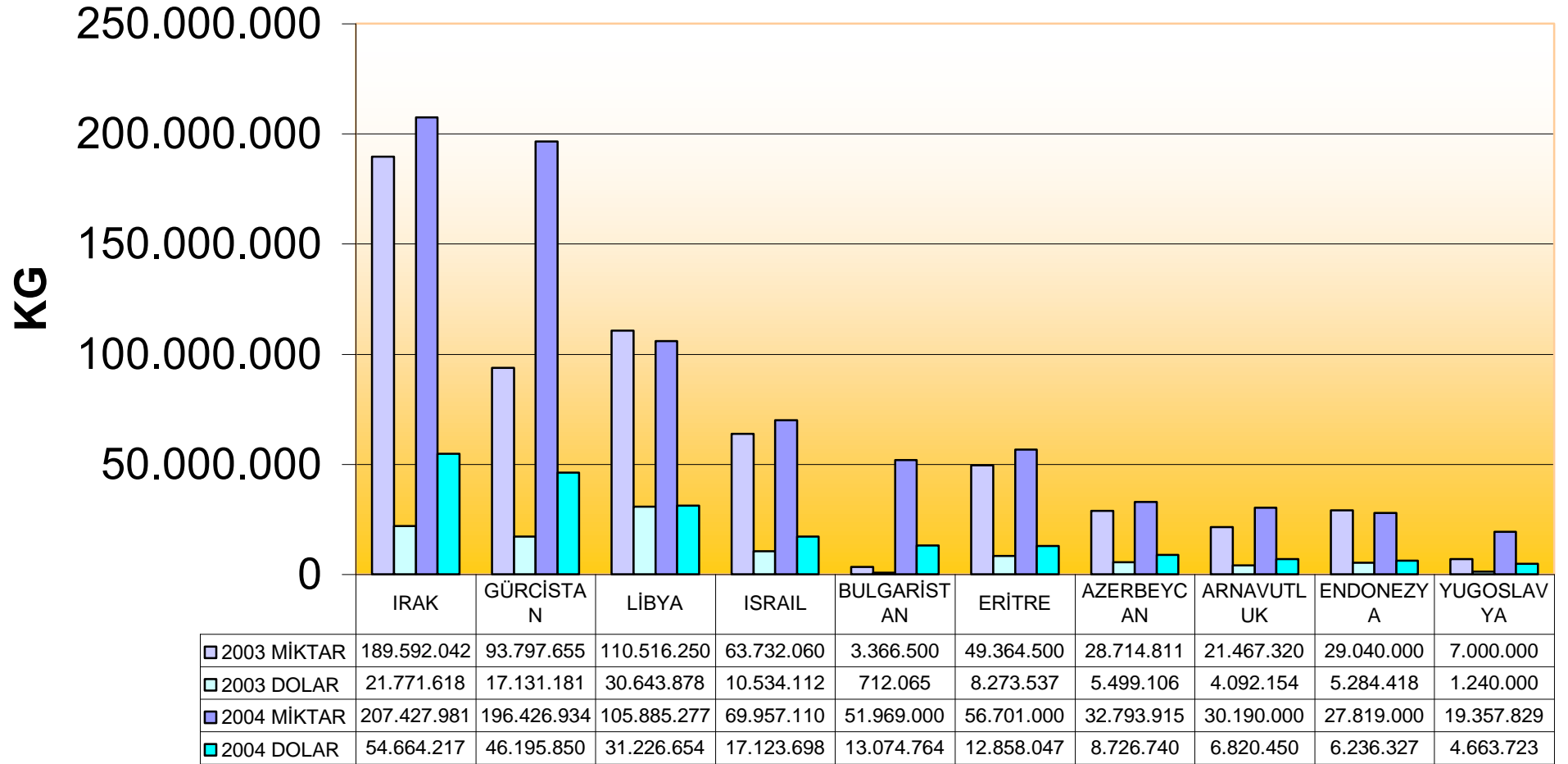

ÜLKEMİZDE BUĞDAY ÜRETİM TÜKETİM

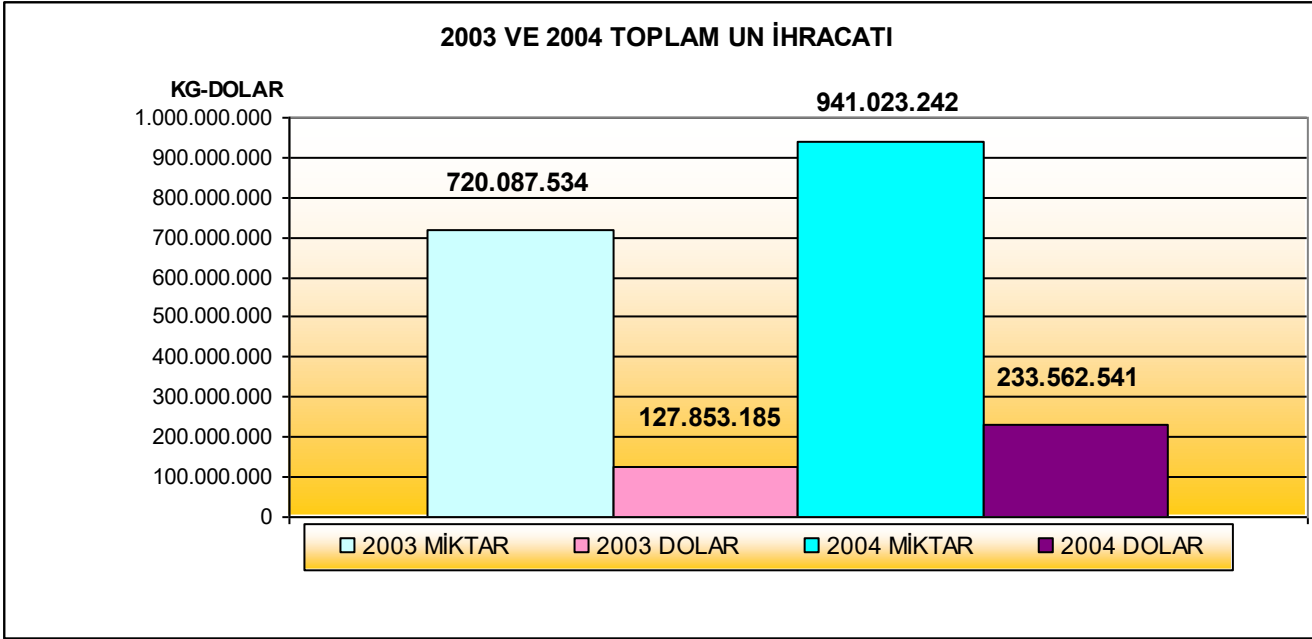
	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
				000 Ha						
Ekilen alan	9.630	9.600	9.800	9.800	9.400	9.350	9.340	9.400	9.380	9.400
				Kg/Ha						
Verim	2.118	2.010	2.143	1.786	1.915	1.979	2.002	2.234	1.919	2.234
ARZ				000 ton						
Üretim	20.400	19.300	21.000	17.500	18.000	18.500	18.700	21.000	18.000	21.000
Kayıp ve ziyan	3.509	3.320	3.612	3.010	3.096	3.182	3.216	3.423	2.934	3.423
Net üretim	16.891	15.980	17.388	14.490	14.904	15.318	15.484	17.577	15.066	17.577
İthalat /b	238	907	731	501	2.303	2.223	1.500	2.002	1.472	500
Başlangıç stokları	4.900	1.885	1.440	3.247	955	2.461	3.204	3.205	4.217	2.397
Toplam arz	22.029	18.772	19.559	18.238	18.162	20.002	20.188	22.784	20.755	20.474
KULLANIM				000 ton						
Gıda	11.831	12.066	12.289	12.511	12.728	12.647	12.835	13.026	13.220	13.417
Tohum	1.728	1.764	1.764	1.692	1.683	1.681	1.680	1.692	1.688	1.692
Yem	1.100	1.042	1.107	995	1.000	1.100	1.150	1.100	1.100	1.200
Toplam yurtiçi kullanım	14.659	14.872	15.160	15.198	15.411	15.428	15.665	15.818	16.008	16.309
İhracat	5.486	2.460	1.152	2.086	1.187	1.370	2.115	2.749	2.350	1.850
Toplam kullanım	20.145	17.332	16.312	17.284	16.598	16.798	17.780	18.567	18.358	18.159
31 Mayıs Stokları				000 ton						
Toplam	1.885	1.440	3.247	955	1.563	3.204	2.408	4.217	2.397	2.315
TMO stokları	2.017	446	1.685	338	533	448	1450	1.750	2.325	1.785
				%						
Stok-kullanım oranı	9,36	8,31	19,91	5,52	9,42	19,1	13,5	22,7	13,1	15,6

	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006
ARZ					ÖNGÖRÜ
Üretim	19.000	19,500	19,500	21,500	21.000
Net üretim	15.903	16,322	16,500	18,500	18.000
İthalat /b	803	1,000	1,200	1,000	0
Başlangıç stokları	2.465	1,673	1,600	1,532	2.171
Toplam arz	19.178	18,994	19,300	21,032	20.171
KULLANIM					
Gıda	13.617	13,820	14,000	13,561	14.000
Tohum	1.688	1,674	1,600	1,800	1.600
Yem	1.300	1,200	800	1,500	500
Toplam yurtiçi kullanım	16.605	16,694	16,400	16,861	16.100
İhracat	900	733	1,400	2,000	3.000
Toplam kullanım	17.505	17,427	17,800	18,861	19.100
31 Mayıs Stokları					
Toplam	1.673	1,567	1,532	2,171	1.071
TMO stokları	1.516	1,083	900	1,000	400
Diğer stoklar	157	484	632	1,171	671
Stok-kullanım oranı	9,6	9,0	11,86	11,51	5,60

2003 VE 2004 UN İHRACATINDA İLK ON ÜLKE

ORTA ANADOLU İHRACATÇILAR BİRLİĞİ VERİLERİNDEN HAZIRLANMIŞTIR.

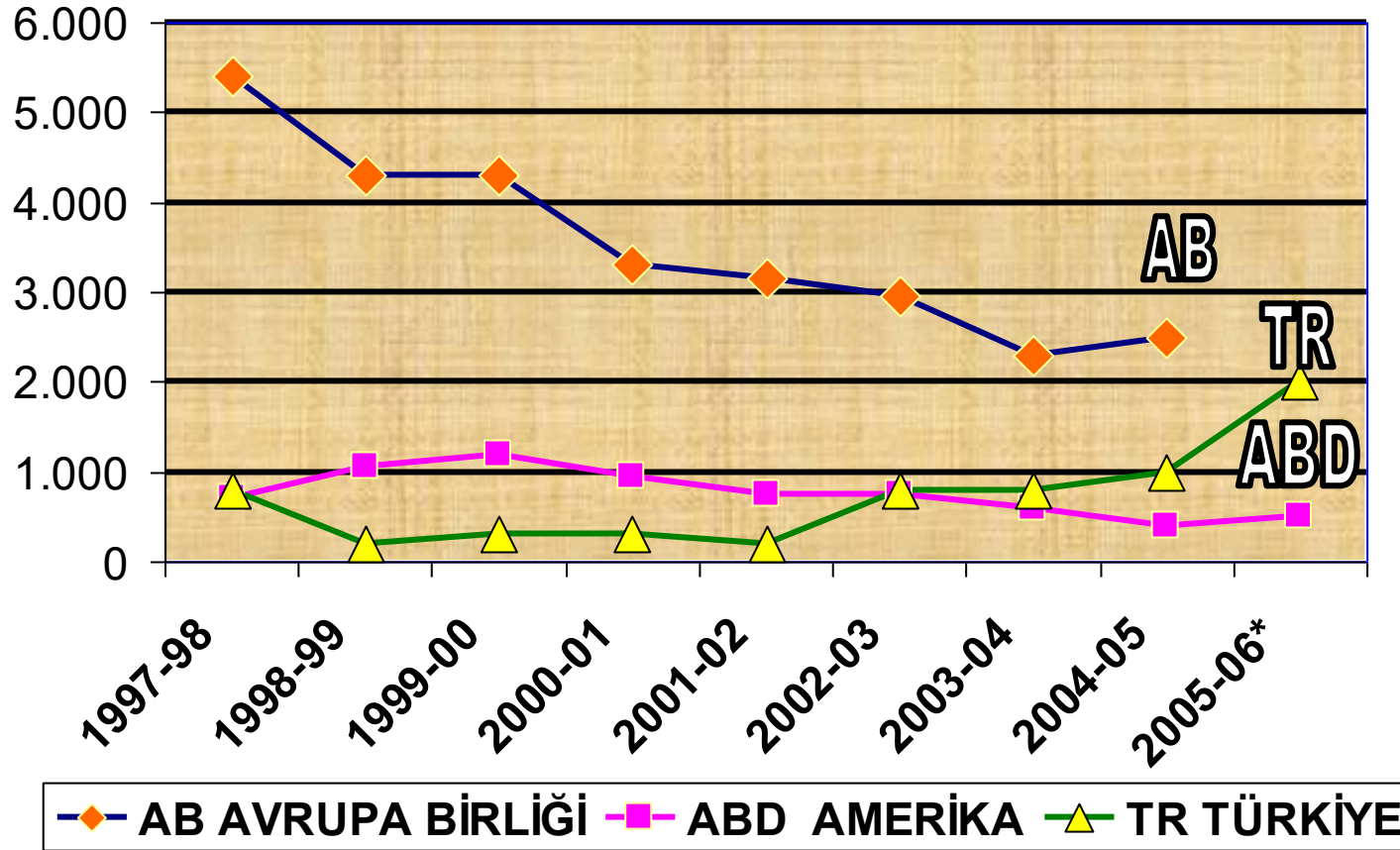
UN İHRACATININ GELİŞİMİ

1992 – 2001 takvim yılları ihracatçı birlikleri verilerine göre ortalama 235.7 dolardan 4 milyon 462 bin ton un ihracatı karşılığı 1 milyar 52 milyon döviz girişi sağlanmış, aynı dönemde tonu ortalama 105,5 dolardan 11 milyon 528 bin ton buğday ihracatı yapılarak 1 milyar 215 milyon dolar girdi sağlanmıştır. Son on yılın buğday ve un ithalat durumunda ise tonu 165.1 dolardan 1 milyar 950 milyon dolarlık 11 milyon 815 bin ton buğday ithalatı, ve tonu 278,3 dolardan 1 milyon 340 bin dolarlık sadece dört bin ton un ithalatı yapılmıştır. Bu unların da katkı içeren özel unlar olduğu bilinmektedir.

1992-2001 Un ihracatımızın en çok yapıldığı ülkeler sırası ile Irak, Azerbaycan , Gürcistan, Libya ve Cezayir'dir. Bu ülkeler dışında bazıları numune alma bazında da olsa 85 ülkeye un ihracatı yapılmış, on bin tonun üzerinde ise 29 ülke un alıcısı olmuştur.

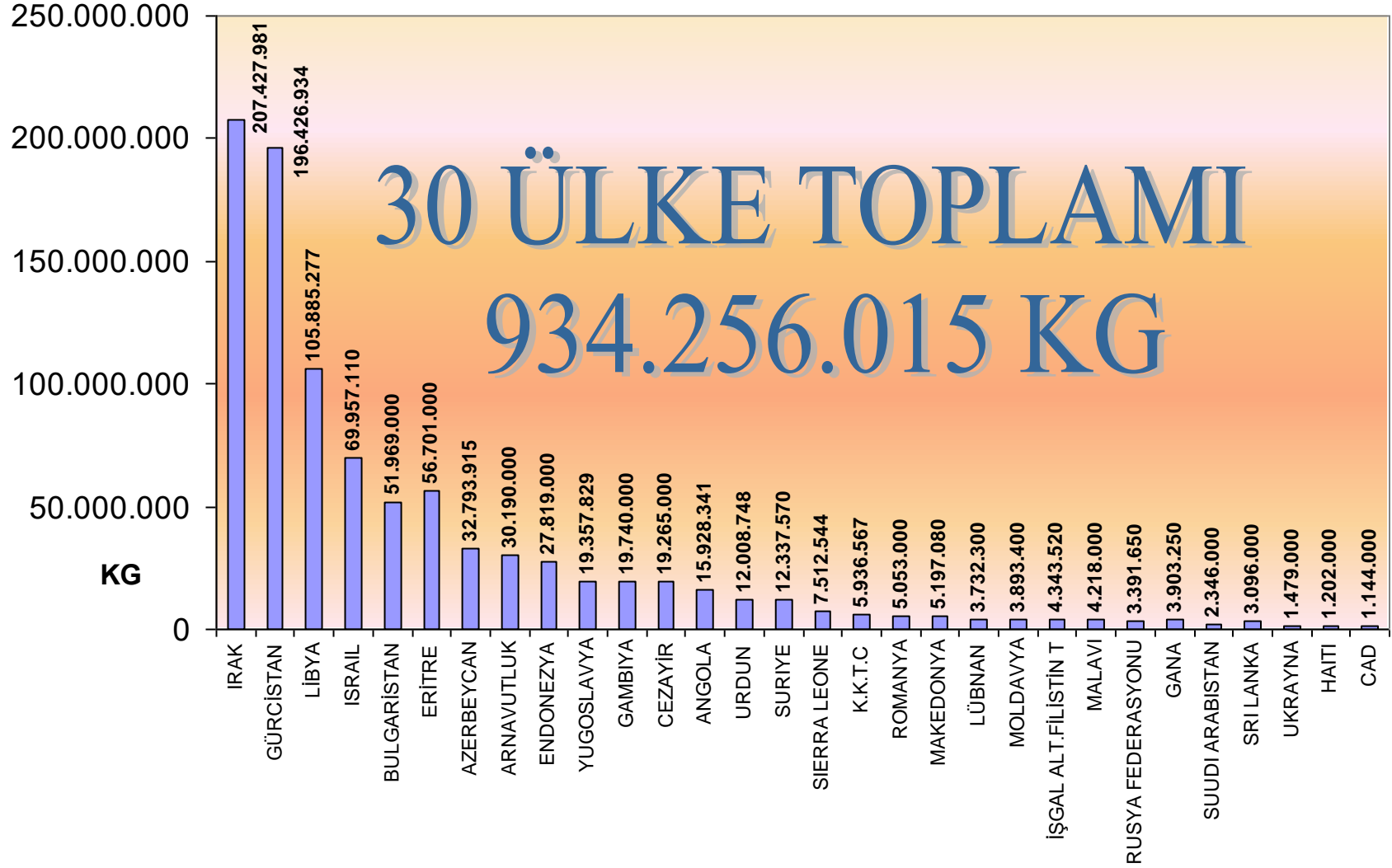
1992 – 2001 On yılın toplamında ise buğday ve un dış ticaretinden net döviz girdisi olarak 315 bin 909 dolar fazla verilmiş, yapılan ithalatlar ile bazı senelerde yurt içi ihtiyacı bazı senelerde ise ihracat için kaliteli buğday ihtiyacı karşılanmıştır. Miktar bazında ve unun buğday eş değeri göz önüne alındığında buğday ithalat ihracat dengemiz on yılda (1992-2001) 5 milyon 656 bin ton lehimize fazlalık vermektedir. On yıl ortalamasında un sektörümüz yıllık 446 bin ton un ihracatı ile yaparken 2001 takvim yılında ihracatımız 371 bin ton seviyelerinde kalmıştır. (Bu değerlere bir kısım özel fatura ihracatları dahil değildir.)

DÜNYA BUĞDAY UNU İHRACATÇILARI (1,000 TON BUĞDAY EŞDEĞERİ)

IGC VERİLERİNDEN HAZIRLANMIŞTIR. HASAT YILI UN İHRACAT VERİLERİDİR. 2005-06 HASAT YILI TAHMİNDİR.

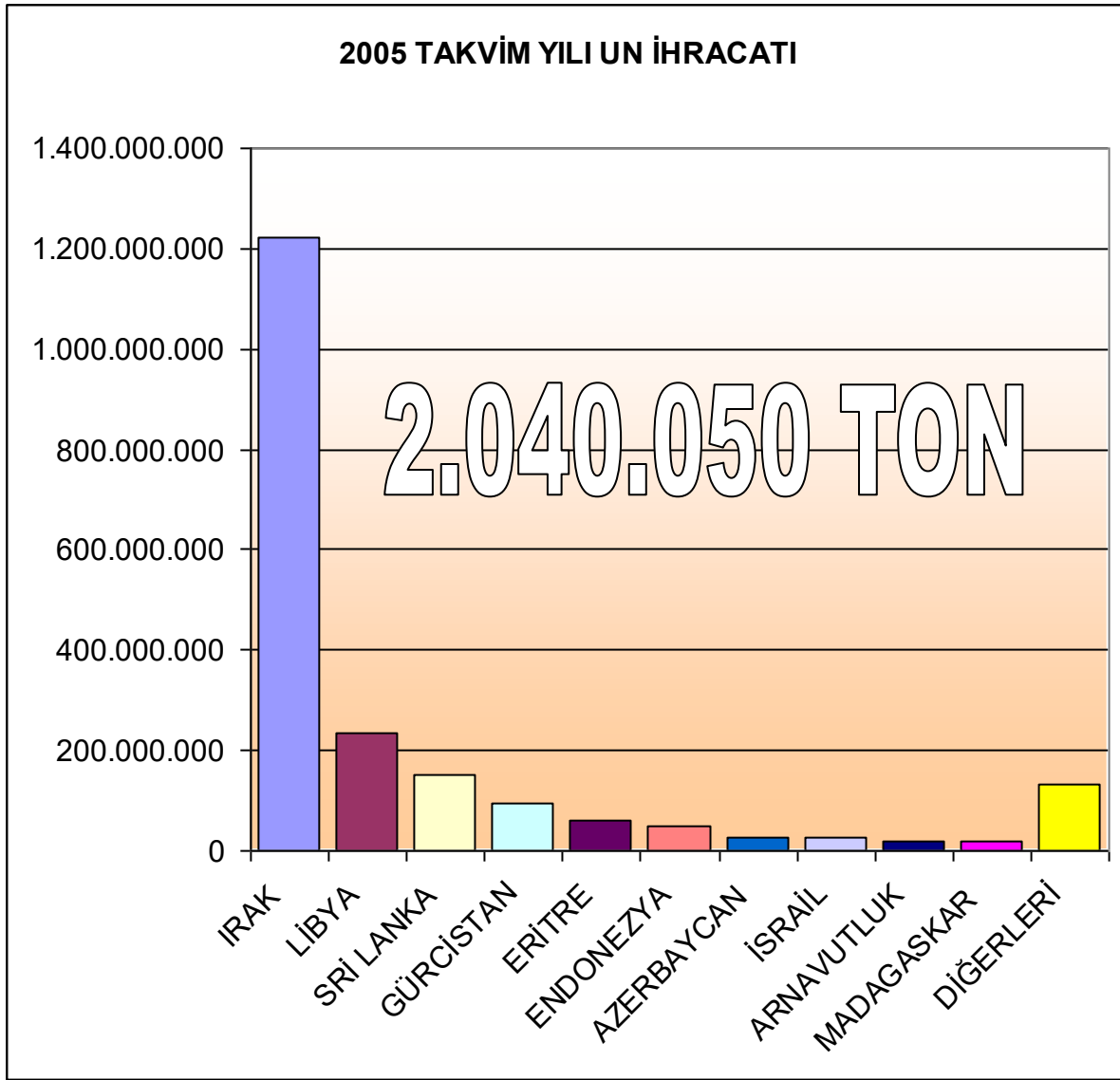
2004 TAKVİM YILI (+1000 TON) UN İHRAÇ ÜLKELERİ

İhracatçı Birlikleri verilerine göre : 2004 takvim yılında 941 bin ton un ihracatı yapılmıştır. 74 randıman esasına göre bu ihracatın buğday eşdeğeri 1 milyon 272 bin tondur. 2003 yılında ortalama un ihraç fiyatımız 178 dolar/ton iken 2004 takvim yılı ortalaması 248 dolar/ton olmuştur. 2004 yılında ihracat yapılan ilk otuz ülkeye 2003'e göre miktar bazında %39, ortalama fiyat bazında %23 artış sağlanmıştır. 2003 ve 2004 yıllarında bazıları numune bazında bile olsa un ihracatı yapılan ülke sayısı 89'dur. 2004 takvim yılında ihracat yapılan ilk on ülke sırası ile Irak, Gürcistan, Libya, İsrail, Eritre, Bulgaristan, Azerbaycan, Arnavutluk, Endonezya ve Gambiya'dır. Irak'a 207 bin ton, Gürcistan'a 196 bin ton Libya'ya 107 bin ton ihracat yapılmıştır. İhracatın toplam dolar değeri 234 milyon dolardır. 2004 yılında 15 ülkeye 10.000 tonun, 30 ülkeye 1.000 tonun üzerinde ihracat yapılmıştır. Ortalama un ihraç fiyatımız 248 dolar/ton olmaktadır. İhracattaki olumlu gelişme büyük ölçüde TMO'nun uyguladığı dünya fiyatlarından buğday satma politikasından kaynaklanmaktadır. Un sanayimizin istediği sadece ve sadece rakipleri ile aynı fiyat ve kalitede hammadde temini olup, süne mücadelesinde başarılı olunması ile birlikte kendi buğdayımız ile un ihracatımız da hız kazanmış, hasadın başladığı 2004 Haziran ayı sonrasındaki ihracatlar kendi buğdayımız ile yapılmıştır. Ancak , kaliteli buğdaya iyi fiyat uygulamasının serbest piyasa koşullarında artarak devam etmesi için, ülkemizin devamlı olarak bir miktar kaliteli buğday ithalatına ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın karşılanmasında Avrupa Birliği ve Romanya ile yapılmış taviz anlaşmaları sonucunda tespit edilen kotalar ve, gümrük vergisi ödenerek buğday ithali için kontrol belgesi verilmemektedir. Gümrük vergisi oranları ve minimum kalite değerleri gerçekçi bir şekilde devamlı olarak ayarlanmalı ithalat ve ihracat dengelenmelidir. Gerekirse Avrupa Birliği'nde olduğu gibi ithal buğday kotaları oluşturulmalıdır. Kontrol belgeleri sağlık ve kalite sorunları dışında engel olarak kullanılmamalıdır. Geçmiş yıllarda taviz anlaşmaları kapsamında gümrüksüz ithal edilecek buğday kotaları, Toprak Mahsulleri Ofisine verilmiş ve bir kısım ithalat gerçekleştirilmiştir. Ancak, bu buğday kotaları tekrar serbest piyasa koşullarında özel sektöre bırakılmalı, TMO ithalat yapacak ise kotalar dışında ithalat yapılmalıdır.

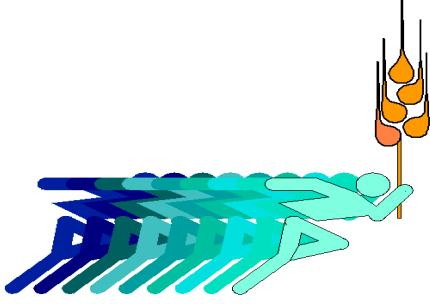
	TÜRKİYE 2004 - 2005 UN İHRACATI						2005
	2004		2005		% DEĞİŞİM		
MAL GRUBU / ULKE	KG	USD	KG	USD	Miktar	Değer	ORTALAMA
BUĞDAY UNU							USD/TON
IRAK	207.417.981	54.661.717	1.222.116.346	253.541.584	489,2	363,8	207
LİBYA	105.885.277	31.226.654	235.188.610	61.264.351	122,1	96,2	260
SRİ LANKA	3.096.000	464.400	152.642.703	28.184.502	-	-	185
GÜRCİSTAN	196.426.934	46.195.850	94.188.740	17.202.137	-52	-62,8	183
ERİTRE	56.701.000	12.858.047	62.048.000	11.736.015	9,4	-8,7	189
ENDONEZYA	27.819.000	6.236.327	49.296.000	9.143.834	77,2	46,6	185
AZERBAYCAN	32.793.915	8.726.740	26.458.053	5.625.505	-19,3	-35,5	213
İSRAİL	69.957.110	17.123.698	26.481.842	4.695.787	-62,1	-72,6	177
ARNAVUTLUK	30.190.000	6.820.450	20.726.440	3.774.688	-31,3	-44,7	182
MADAGASKAR	427.000	80.730	20.202.750	3.747.383	-	-	185
DİĞERLERİ	210.299.026	49.165.427	130.701.379	25.442.418	-37,8	-48,3	195
T O P L A M	941.013.242	233.560.041	2.040.050.862	424.358.205	116,8	81,7	208

Kaynak OAİB Sektörel İhracat Verileri

2005 takvim yılı buğday unu ihracatında ise 2.040.050 bin tonluk ihracat yapılarak rekor kırılmıştır. Bu ihracatın 1.222.116 tonu Irak'a , 235.188 tonu ise Libya'ya yapılmıştır. 2005 yılı ortalama un ihraç fiyatımız 208 dolar / ton'dur. İlk on ülkeye yapılan un ihracatımız toplamı 1.909.349 tondur. Tablodan görüldüğü gibi un ihracatımızın % 60'ı Irak'a yapılmıştır.

TARIM POLİTİKALARI :

Türkiye'yi bir **TERMİNAL** ülke olarak, **HUBUBAT ÜSSÜ** olarak görmek istiyoruz. İthalat ve ihracat dünya fiyatları ile paralel olarak düzenli ve kolay bir şekilde yapılabilmesi, girişimci ve dinamik Türk insanı tarım ürünleri ve bunlardan elde edilen işlenmiş ürünler ve sanayi ürünleri dünya ticaretinde söz sahibi olmalıdır. Devlet ihracat desteği ile değil, üreticisini doğrudan destekleme ile dengeleri sağlamalıdır. Buğday politikalarında serbest ticaret ortamı borsaların gelişmesi ile mümkün olacaktır. Bu gün spot işlemlerde önemli başarılar elde eden borsalarımız Vadeli işlemler ve lisanslı depoculuk konusunda da desteklenmeli ve bir an önce vadeli pazara işlerlik kazandırılmalıdır. Arazi toplulaştırılması, tohumculuk, zirai mücadele gibi konularda ne yapılacağı bilinmemekte, ancak uygulama zaman almaktadır. Özel sektör ve üreticinin katılması ile yapılan Süne mücadelesi örnek oluşturmali, ekonomik tedbirler ile ülke çıkarına yönlendirmeler yapılmalıdır.

BUĞDAY POLİTİKALARI :

Devlet, 2005 yılı buğday alımlarında geçmiş yıllardaki TMO'nun müdahale kuruluşu olması çabalarını bir kenara bırakarak, yeniden destekleme alımlarına başlamıştır. Hasat döneminde beş milyon tondan fazla hububat alımı ile günlük ve vadeli hububat borsalarının işleyişine darbe vurulmuştur. Alım ve satım fiyatlarının devlet tarafından tespit edildiği bir ortamda borsacılığın gelişmesi beklenemez. Prim sistemi önemli bir gelişme olmakla birlikte girdi fiyatlarını düşürmek için yapılan bütün diğer destekler kaldırılmalı ve tek ve tatmin edici bir prim ödemesi ile üretim hem desteklenmeli hem de ülke yararına yönlendirme yapılmalıdır. Buğdayın kayıt altına alınması ülke ekonomisi için ve un sanayinde haksız rekabetin önlenmesi için çok önemlidir. Buğday ihracatı değil de un ihracatının yapılması yönündeki uygulamalar taviz verilmeden uygulanmalıdır. Un ihracatında kendi buğdayımızın kullanılabilmesi için TMO'nun uyguladığı, un ihracatçılarına dünya fiyatlarından buğday satma sistemi son yılda ihracatçımıza dünya ile rekabet etme fırsatı getirdiği gibi hem ihracatımız artmış ve hem de TMO'nun stokları ucuz buğday yerine katma değeri yüksek un olarak değerlendirilmiştir. 2004 hasadından sonra ihracatımız için buğday ithalatı durdurulmuş ve kendi buğdayımız ile un ihracatı yapma olanağı sağlanmıştır. Un sanayimizin tek isteği dünya fiyatlarından ham madde teminidir. Olumlu politikaların uygulanmasına devam edildiği sürece dinamik ve kapasitesi, teknolojisi ile dünya çapındaki un sanayimiz ihracatta yeni rekorlar kırmaya devam edecektir. İç piyasada ise TMO regülasyon görevini yaparken üretici buğdayının belli bir seviyenin altında fiyata satılmasını önlemekte, ancak belirli dönemlerde kaliteli buğdaylar için üst fiyat sınırı oluşturulamadığı için aşırı fiyat dalgalanmaları oluşmaktadır. Buğday taban fiyatı olduğu gibi tavan fiyatının da belirlenmesi için borsalarda vadeli fiyatların oluşmasından önceki dönemde dünya fiyatları ile dengeyi sağlayacak gümrük vergileri ile ithalat kapısı her zaman açık olmalıdır. Gümrük vergisi oranları özel sektöründe görüşleri alınarak süratli ve uyumlu bir şekilde tespit edilerek, gerekirse Avrupa Birliğinde olduğu gibi lisans sistemi ile sanayiciye her zaman kaliteli buğday ihtiyacını karşılayacak ortam yaratılmalıdır. Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü kontrol belgesi tarife dışı engel olarak

kullanılmamalıdır. Bu belge sadece halk sağlığı ve ülke bitki yapısını koruyacak önlemler için kullanılmalıdır.

TOPRAK MAHSÜLLERİ OFİSİ :

TMO'nun müdahale kuruluşu olarak görevine devam etmesi düşüncesi bile fazla abartılmamalıdır. Merkez Bankası da döviz için müdahale kuruluşudur, ancak piyasa hareketlerine aşırı müdahaleye hiçbir kuruluşun gücü yetmez. Buğday alan ve bundan gelir elde eden tüccar ve sanayici karaborsacı anlamında spekülâtör olarak suçlanacağına, gerçek spekülâtörlerle borsa sistemine destek verilmelidir. Vadeli işlem ve opsiyon borsasının kurulması ve ürün ihtisas borsaları ile ilgili yasal düzenlemelerin tamamlanması büyük bir şans olarak değerlendirilmeli, toplumsal katılımın sağlanması ve bu piyasalara işlerlik kazandırılması için çaba sarf edilmelidir. Kaliteli buğdaya iyi fiyat verilmesi, tohumculuk, zirai mücadele ve verimlilik artışı sorunları çözümünün kilit noktası olup, TMO tarafından yapılabilecek bir görev değildir. TMO yeniden yapılanmasında çok önemli bir ülkesel varlığımız olan depo kapasitesi ve kurum varlıkları en verimli şekilde kullanılmalı ve gerçek ticarete yerini alarak ülke hazinesine yük olmadan üretici ve tüketici dengesini koruyacak etkinliğe kavuşturulmalıdır. TMO uluslararası pazarda da yerini almalı ürün fazlalığını değerlendirmeli küresel pazardaki imkanları da en iyi şekilde değerlendirmelidir. Örnek olarak yakın coğrafyamızda buğday pazarlama sıkıntısı çeken ülkeler için terminal görevini yapmalıdır. Üretimleri uygun olduğunda Kazakistan Ukrayna gibi ülkelerin buğdayları alınarak hem iç pazara hem de uluslar arası pazara sunulmalıdır.

BORSA SİSTEMİ :

Spot borsaların yapılanması gelişmekte olup, bu gelişme akılcı ekonomik tedbirlerle desteklenmelidir. Zirai mahsul stopaj oranları borsa salonlarındaki alış verişlerde düşük tutulmalı, salon dışı borsa tescilleri bu kapsamdan çıkarılarak borsalar tescilden gelir elde eden kuruluşlar değil gerçek alış verişin yapıldığı kuruluşlar haline getirilmelidir. Un ve kepek gibi, işlenmiş tarım ürünleri ve sanayi ürünleri borsa işlem kotasyonlarından çıkarılmalıdır. Vadeli işlemlerin başlaması ile hem sanayicimiz geleceği daha iyi görerek risk yönetimini çok daha sağlıklı yapabilecek ve hem de aşırı fiyat dalgalanmaları önlenecektir. Ülke olarak da birikimlerini değerlendirmelerinde halkımıza değişik bir alternatif sunulacak, birikimler tarım kesiminin finansmanında kullanılacaktır. Ancak ; ürünün büyük bir kısmının devlet tarafından ve serbest piyasa fiyatlarının üzerindeki fiyatlarla alındığı ortamda borsacılığın ve özellikle vadeli işlem borsacılığının gelişmesi düşünülemez. 2005 yılında tekrar destekleme kuruluşu görevlerine dönen TMO, en kısa zamanda müdahale kuruluşu yada AB normlarına uygun sistem içindeki görevlerine geçmelidir. Beş milyon ton alım yapan, alım ve satım fiyatlarını piyasaya kabul ettirmeye çalışan bir TMO, borsacılık sistemi önündeki en büyük engeldir.

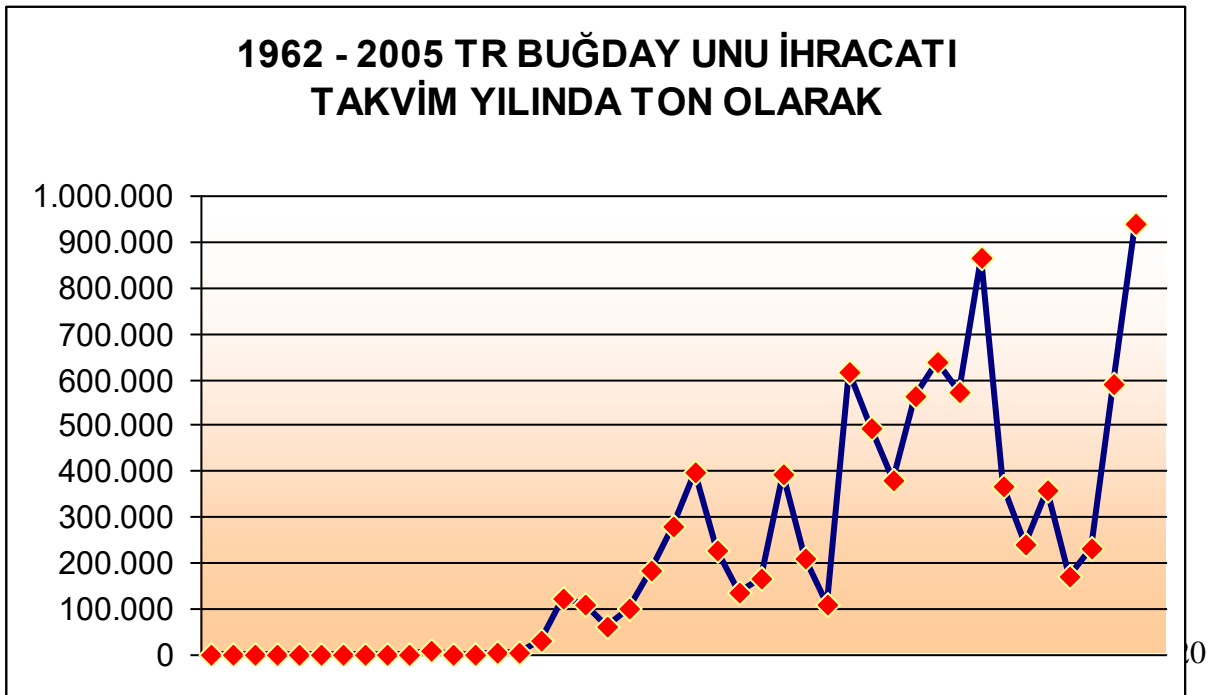
UN SANAYİMİZ VE AVRUPA BİRLİĞİ :

Un sanayimiz teknolojik yapısı gelişmiştir. Atıl kapasitenin artması engelleyici yasaklar ile önlenemez. Ekonomik gidiş ile, kayıt dışı verimsiz çalışan işletmelere verilen prim önlendikçe ve kapasite kullanımı yüksek, teknolojik gelişmiş, insan sağlığı ve gıda güvenilirliğine önem veren kuruluşlara prim sağlayan sistem yerleştikçe, gelişmiş ülkelerde yaşanan süreç ülkemizde de olacaktır. Avrupa Birliği sürecinde un sanayimiz yüksek rekabet şansı olan ender sanayi kollarından biridir. Dünya un ticaretinde AB ülkeleri toplamının un ihracatından sonra ikinci en fazla un ihracatı yapan ülke olmamız rekabet şansımızı doğrulamaktadır. Üyelik süreci içinde Avrupa Birliği

Tarım Politikalarında da değişiklikler olacak, yeni katılmış diğer ülkeler ile birlikte uyum için tedbirler alınacaktır. Buğday üretim kapasitemiz ve un sanayimizin bugünkü durumu bu uyumu kolaylaştıracak düzeydedir.

AB Tarım politikaları problemlidir. Üye ülkeler arasında dengesizlik giderek bu politikaların da uygulanamaz hale gelmesine sebep olacaktır. Ülkeler arası parite dengesizliği, paraların satın alma gücündeki farklar uzunca bir süre daha tarımsal destekleri gerektirecek ancak bu destekler AB'de topluluk kasasından devam ettirilemeyecektir. Türkiye'nin uyguladığı kendisine has sistem de giderek değişmekte ancak temelde ihracatın dünya fiyatlarından temin edilen hammadde ile yapılması esasına dayanmaktadır. Buğdayın göreceli olarak piyasadaki pahalılığı halka ödetilmekte, ancak ülkemizde Avrupa'nın en pahalı buğdayından, Avrupa'nın en ucuz ekmeği yenilmeye devam edilmektedir. Rekorlar kıran ihracat sistemi devam ettirilmesi, ancak mutlak suretle DİR kapsamında ithalata izin verilmelidir. İthalattan korkmak yerine dünya fiyatları adı altında gerçekten dünya fiyatları ile rekabet eden fiyatlarda hammadde verilmesinin temeli ithalat serbestliğindedir. Hiçbir uygulama bir kuruluşun yasaklarına, keyfi tespitlerine bırakılmamalı piyasada oluşacak fiyatlardan korkmamalıdır. İç piyasada üreticinin korunması ve desteklenmesi şarttır, mutlaka yapılacaktır, ancak serbest piyasa şartlarına ve piyasa enstrümanlarına, borsaların işleyişine engel olacak uygulamalardan kaçınmak ta diğer bir önemli şarttır.

KÜRESEL REKABET VE İHRACAT :

Un sanayimiz rakipleri ile aynı fiyat ve kalite düzeyinde hammadde temin edebildiğinde ihracatını artıracak birikime sahiptir. Dünya un ticaretinin yarısından fazlasını sağlayan Avrupa Birliği ülkelerinden destekler dışında geri kaldığımız bir konu yoktur. Ancak un sanayimizin dengeleri açısından çok önemli olan ihracat, atıl kapasitemizin değerlendirilmesi için tam bir çözüm olamaz. Dünya ticaret örgütü anlaşmaları ile tarım ürünleri destekleri ve fiyatları ile ülkeler arasındaki farklar denge bulana kadar , buğday yerine un ihracatının desteklenmesi akılcıdır. Dahilde işleme rejimi

çerçevesinde yapılan ihracatlar iç piyasa dengelerini bozmayacak şekilde devam ettirilmelidir. TMO stokları yeterli olduğunda mutlaka dünya fiyatlarından ihraç kayıtlı buğday verilmeli, mümkün olduğu kadar ithal buğdayla değil de kendi buğdayımızla un ihracatı teşvik edilmelidir.

Ülkemizin un ihracatında diğer rakiplerine göre avantajları coğrafi konumu, gelişmiş teknolojik un sanayi yapısı, her yıl daha gelişen buğday kalitesi ve dinamik ticaret alt yapısıdır. AB ülkeleri ile rekabette birliğe giriş sürecimiz etkili olacak, ancak rakip ülkeler fiyatlarından hammademiz buğday ile başladığında avantajlarımız un ihracatımızı her geçen gün daha da arttıracaktır. Un alıcısı ülkeler gelecek yıllarda kendi un sanayilerini kuracak ve alımları azalacaktır, ancak bu ülkeler yerine daha başka yeni ülkeler un alıcısı olacaktır.

Un sanayimiz dünya ikinciliğinde yerini sağlamlaştırdıktan sonra AB içinde veya dışında dünya birincisi olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

TERMİNAL ÜLKE : TÜRKİYE

Ülkemizin, tarım ürünlerinde, dünya fiyatlarına uyumlu serbest pazarda, modern borsacılığın, alım satımın rahatça yapılabildiği ve tarım ürünlerinden elde edilen işlenmiş tarım ürünleri ile sanayi ürünlerinin rahatça ihraç edilebildiği, yalnız kendisi için değil, diğer ülkelerin de ürünlerinin pazarlandığı, işlendiği bir

**TERMİNAL ÜLKE
olmasını istiyoruz.**